

Историјат Основне школе „Лела Поповић” у Миљковцу

Основна школа у Миљковцу у периоду ропства под Турцима

Васпитање и образовање младих генерација, одгајање и неговање будућности једног друштва суштинско је одређење школе која кроз време опстаје као институција, стуб је основних знања и културе сваког народа.

Сто осамдесет пет година успешног рада једне школе подстиче нас да се са поносом присетимо најзначајнијих датума током њеног постојања. То је обавеза према читавом низу генерација које су ову школу завршиле, као и према наставницима који су својим професионализмом и ентузијазмом оплеменили средину у којој су радили.

Основна школа „Лела Поповић” упушкана је у срце малог планинског села Миљковац које се налази на средини троугла Ниш-Алексинач-Сокобања. На већим географским картама наше земље тешко се може регистровати Миљковац. Међутим, у оним мањим, локалним и топографским картама, може се наћи ситним словима обележено насеље које од памтивека носи овај назив.

Почетак рада школе у Миљковцу везан је за манастир Светог Николе. Овај манастир имао је у читавом периоду турске власти, а посебно у IX веку, велики културно-просветни значај, не само за Миљковац него и за сва села око Топоничке реке. Познато је да су многи наши манастири били у прошлости главни, ако не и једини, објекти и стожери описмењавања. У њима су се осим верских, стицала и друга основна знања. Преписивале су се и писале књиге кроз читав средњи век, па и кроз период петовековне турске окупације. Турци су, наравно, затварали и рушили манастире, претварали их у коњушнице и арсенале, али су они, махом илегално и полузванично, и даље егзистирали, посебно они мањи, у забаченим и врлетним крајевима, ван главних линија комуникације. Такав је био и манастир Светог Николе, смештен на граници миљковачког и велеполског атара. У овом манастиру је 1883. године отворена основна школа црквено-манастирског типа. Њен оснивач био је учитељ Марко Поповић из Давидовца, један од организатора и вођа буна и устанака за ослобођење поробљених српских крајева од турског ропства. „Он пословаше”, како бележи његов некролог, „сабљом и пером, тим најмоћнијим оружјем у данашњем веку.”

Још од самог оснивања школа је била жариште просвете и расадник писмености, не само за Миљковац, него и за читав низ села и насеља која су гравитирала према Миљковцу. По киши и снегу, окомитим козјим стазама и житком моравском блату, ка њој су се пробијали и у њој срицали прва слова и прве реченице дечаца и девојчице из Церја, Велепоља, Паљине, Берчинца, Палиграца, Топонице, Доње и Горње Трнаве и других ближних села, у односу на која је Миљковац заузимао централни положај. Ова школа је под најтежим и најсуровијим условима турске окупације била једна мала културно-просветна

оаза. Околна миљковачка села била су свим својим бићем окренута својој матици, примајући из ње подстицаје за организовање елементарног описмењавања. Можда су та дивљина, планинска врлет и комуникативна удаљеност били један од разлога да се баш овде, на самој српско-турској граници, на тремеђи између подручја Ниша, Алексинца и Сокобање отвори једна таква школа основне писмености и просвете, за коју су турске власти сигурно морале знати, али су сматрале да не прелази потребе оквира цркве. Међутим, та школа је већ у првим данима свог постојања захваљујући своме учитељу будила успавани дух и враћала веру народу. Свака просветарска активност била је уједно и нова варница разбуктавања успламтеле идеје о мисионарској делатности образовања и васпитања.

Школа након ослобођења од Турака и њен развој до Првог светског рата

После одласка Турака, просветне и школске прилике у новоослобођеним српским крајевима, па и у миљковачком, биле су тешке јер није било довољно учитеља, школских зграда, ни других материјалних могућности. Ипак, чињени су напори да се обнове школе које су битисале у турском периоду. Да би школа у Миљковцу почела да ради по законима који су важили у ондашњој Краљевини Србији, најпре се морала обезбедити школска зграда, извршити упис ђака и оформити школски одбор. Такође, морало се знати колико ће села издржавати ту школу, односно колики је број пореских глава у њима. Године 1893. начелник нишког среза упутио је телеграм министру просвете и црквених дела у коме га обавештава да је „готова и намештена школа у Миљковцу”, да је наређено формирање школског одбора и упис ђака и да министар што пре „изволи поставити учитеља”. После два дана из Београда је стигао потврдан одговор од стране министра. Школа је обновила свој рад у згради близу цркве, али су услови због доста ђака а мало простора били веома лоши. Из тог разлога је године 1909. учитељ Аранђео Савић сазвао збор мештана села из којих су деца долазила у школу, ради договора о подизању нове школске зграде. Изградња је почела 1911. године, а школске 1912/1913. школа је отворила врата својим ученицима. У тој згради се и данас реализује настава.

Нажалост, радост због изградње нове школе није могла да се доживи у потпуности јер су почели ратови, прво са Турцима на Куманову, па са Бугарима на Брегалници, а затим са Аустроугарском, Немачком и Бугарском у Првом светском рату. Прштале су пушке, одјекивале прангије, звонила црквена звона позивајући на мобилизацију. У одбрану земље пошло је све што је могло да носи пушку. Нова школска зграда са новим инвентаром, клупама, катедрама, столицама, таблама и другим средствима чекала је до завршетка ових страшних ратова своје прве ђаке и учитеље.

Рад школе између два светска рата

По завршетку Првог светског рата, који је донео страховите и разорне последице, уз радост због ослобођења и уједињења, дошле су и многе невоље са општом оскудицом и сиромаштвом. Тешко рањену и осакаћену земљу требало је обновити, разорено и попаљено поново подићи, али извршити и духовну обнову. Напуштене и оштећене школе, које за време рата нису радиле, под хитно је требало обновити, преживеле старе ђаке поново окупити, нове уписати, обезбедити оно што је најнеопходније и најнужније да би у тим првим послератним годинама наставни рад могао поново почети. Основна школа у Миљковцу обновила је рад одмах после завршетка рата 1919. године, али су је нова ратна разарања и Други светски рат, нажалост, поново вратили у прошлост.

Живот школе после Другог светског рата ОШ „Лела Поповић” - ново име школе у Миљковцу

Према упутствима из Београда све школе у нашој земљи су 50-их година двадесетог века почеле да добијају имена народних хероја, првобораца и револуционара из тих крајева, односно имена најзаслужнијих људи из ближе и даље прошлости, као и називе значајних историјских догађаја и датума. Колективу Основне школе у Миљковцу било је наложено да размисли о будућем имену своје школе, па је тим поводом одржано неколико састанака док најзад није усвојено да се школи да име Јелене Поповић Леле, учитељице и познатог првоборца Озренског партизанског одреда. Тај назив школа носи и данас.

ОШ „Лела Поповић” у Миљковцу данас Спој традиционалног и модерног

ОШ „Лела Поповић” данас је модерна образовно-васпитна установа. Припада нишкој општини Црвени крст. Има четири подручна одељења у насељима Паљина, Велепоље, Палиграце и Кравље. Школи припада истакнуто место у вршењу просветно-културне мисије. Њени ученици и наставници успесима на бројним такмичењима и учешћем у разним пројектима свакодневно проносе добар глас о квалитету кадра школованог на овом подручју. Школа је организатор и домаћин великог броја едукативних и културних манифестација.

Због свог положаја, близине великог броја знаменитих природних, историјских и географских локалитета, поседовања амбијенталних учионица амфитеатарског типа, школа пружа идеалне могућности за образовни туризам.

Од школске 2012/2013. године у школи се реализује програм основног образовања одраслих. ОШ „Лела Поповић” је прва школа у Србији која је са једном казнено-

поправном установом потписала споразум о пословно-техничкој сарадњи и од новембра 2014. изводи наставу у Казнено-поправном заводу у Нишу. Школске 2018/2019. године школа је отворила издвојена одељењима одраслих у Дољевцу и Житорађи. Данас, са укупно 16 отворених одељења, школа је постала лидер у образовању одраслих на територији Србије.

Миљковачка школа са поносом истиче да је спој традиционалног и модерног, тако да је слоган „Наша школа је стара два века и још увек ђаке чека” потпуно оправдан.